

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Mielenterveyspooli

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Turkka Sinisalo, hankepäällikkö, turkka.sinisalo@mieli.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on välttämätöntä toteuttaa onnistuneesti mahdollisimman nopeasti, sillä kuntatalouden kasvavat ongelmat uhkaavat entisestään pahentaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen heikkoa tilannetta. Vahvempiin järjestäjiin siirtyminen parantaa yhdenvertaisuutta sekä palveluiden saatavuutta ja integraatiota.

Nykyistä suuremmat järjestäjät mahdollistavat palvelujen paremman yhteensovittamisen, eheämmät hoitoketjut, kun perustaso ja erikoissairaanhoido ovat saman toimijan vastuulla. Suuremmalla järjestäjällä voi myös olettaa enemmän osaamista paljon palveluja tarvitsevien tilanteista. Lisäksi toiminnan uudelleenjärjestely mahdollistaa hoidon painopisteen siirtämistä

perustasolle, mikä osaltaan ratkaisee perustason hoidon saatavuuden ongelmia ja onnistuessaan tuottaa pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on mahdollista parantaa mielenterveys- ja päihdetyön toimivuutta. YhdessäMielin -hankkeen raporttiin on koottu toimivia näyttöön perustuvia toimintamalleja, joilla mielenterveys- ja päihdepalveluja voidaan uudistaa. Ammattilaisten ja tutkijoiden tietoon perustuvien ehdotusten ohella hankkeessa otettiin huomioon laajasti kansalaisten, palveluiden käyttäjien ja heidän omaistensa näkemykset.

Varhainen ja oikea-aikainen apu ehkäisee tilanteiden vaikeutumista ja vähentää kustannuksia. Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden mukaan peruspalveluihin yhdistetyt perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat vaikuttavin ja kustannustehokkain järjestämistapa. Perusterveydenhuollossa pitää siksi olla saatavilla laatuvaatimukset täyttävät mielenterveyspalvelut, myös kiireellisinä.

Mielenterveyspalvelujen kehittäminen on siis suunnattava terveys- ja sosiaalipalveluiden perustasolla järjestettävään moninaiseen psykososiaaliseen hoitoon. Tämä toteutetaan vahvistamalla monialaista mielenterveyden osaamista osana perustason toimintaa. Tulevaisuuden sote-keskus kokeilut vaativat tuekseen myös terveydenhuoltolain uudistusta sekä palveluiden riittävää resurssointia Terapiatakuu-kansalaisaloitteen ehdottamalla tavalla.

Sosiaali- ja terveyskeskusten palveluja täydentämään tarvitaan ihmisten arjessa toimivia etsiviä ja matalan kynnyksen palveluja, joissa hyödynnetään vertaistukea ja järjestöjä. Palveluohjaukseen tarvitaan palveluluotseja, joilla on laaja ymmärrys palvelukentästä. Toimivaksi todettuja malleja sosiaali- ja terveyssektorin ja muiden sektoreiden yhteistyöhön ovat yksilöllinen työhön sijoituksen ja tuen malli, klubitalomalli ja Asunto ensin –malli sekä omaan asuntoon viety arjen tuki. Eri tahojen välistä yhteistyötä tulisi edistää päätöksenteon tueksi rakennettavalla mielenterveysvaikutusten arvioinnilla.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

-

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

-

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

-

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Järjestöjen merkitystä asukkaiden osallisuuden kanavana ja osallisuuden organisoijana ei tunnusteta riittävästi esityksessä. On ongelmallista, että sen enempää sote-maakunnalla kuin kunnallakaan ei ole lakisääteistä velvollisuutta järjestöyhteistyön toimielimen perustamiselle. Esitämme 29 pykälän 2. momenttiin uutta kohtaa 7: perustamalla järjestöneuvottelukunnan]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

-

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi?

-

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Mielenterveyspalvelujen käyttäjille tarjotusta henkilökohtaisesta budjetista on myönteisiä kokemuksia. Henkilökohtainen budjetti lisää hallinnollisia kustannuksia, mutta yksilön tarpeisiin perustuva lähestymistapa voi silti olla kustannustehokas ja sairaanhoitopalvelujen käyttöä vähentävä. Terveystalouden käyttö vähenee ja muiden palveluiden käyttö todennäköisesti lisääntyy. Henkilökohtainen budjetointi lisää palvelukentän monipuolisuutta ja siirtää palvelukäytön painopistettä kuntoutuksen arjen tukeen. Henkilökohtainen budjetti tukee mielenterveys- ja päihdekuntoutujien voimaantumista ja toimijuutta, jolloin asiakastyytyväisyys on parempi kuin tavanomaisissa tavoissa tarjota palveluja. Kansainvälisten kokemusten mukaan henkilökohtainen budjetti lisää asiakastyytyväisyyttä, voimaannuttaa palvelujen käyttäjiä ja lisää palvelukentän monimuotoisuutta, kun taas palvelusetelit voivat paradoksaalisesti johtaa valinnanvapauden kaventumiseen, jos palvelutuotteet ovat pitkälle standardoituja. Menestyksekkään toteutuksen kannalta tärkeä tekijä on näiden palvelujen mahdollisimman joustava käyttö sekä suuri määrä saatavilla olevia palveluvaihtoehtoja. Palveluiden käyttäjien ja tuottajien tulisi suunnitteluvaiheessa yhdessä osallistua järjestelmän rahoituksen suunnitteluun, sillä sekä käyttäjät että mielenterveystyön ammattilaiset hyötyvät jatkuvasta tiedonsaannista ja järjestelmän toiminnan kehittämisestä. Henkilökohtaisen budjetin tulee perustua aina henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen ja vaatii tuekseen tehostettua palveluohjausta. Henkilökohtaisen budjetin suuruus tulee perustua aina henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen. Selkeällä lainsäädännöllä tulee myös estää palveluntuottajia kieltäytymästä ottamaan vastaan asiakkaita, joilla on henkilökohtainen budjetti, valikoivan asiakasrekrytoinnin estämiseksi. Henkilökohtaiseen budjettiin nojautuvan osallisuuden toteuttaminen mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kohdalla vaatii vahvaa asiakaslähtöistä ja tehostettua palveluohjausta sekä siihen kytkeytyvää etsivää ja jalkautuvaa työtä, jotta sama voimaantumisen mahdollisuus voidaan tarjota kuntoutujille, joilla on laajoja tai pitkäaikaisia palvelutarpeita. Sote-uudistuksen osana esitetään myös opiskeluhoitoon psykologien ja kuraattorien siirtämistä sote-maakuntiin. Mielenterveyspooli näkee, että kunnille ja oppilaitoksille tulee jättää myös sote-uudistuksen jälkeen mahdollisuus järjestää ja tuottaa opiskeluhoitoon palvelut paikallisiin olosuhteisiin soveltuvalla tavalla. Mielenterveyspoolin jäsenjärjestöistä MIELI ry on ottanut omassa lausunnossaan tästä poikkeavan kannan ja tukee hallituksen esitystä opiskeluhoitoon osalta. Mielenterveyspoolin mukaan ensisijaisena vaihtoehtona tulee olla, että kunnat ja oppilaitokset vastaavat opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalveluista itse. Tällöin psykologit ja kuraattorit ovat elimellinen osa sivistystoimen ja oppilaitoksen organisaatiota ja kouluyhteisöä, jolloin yhteisöllisen opiskeluhoitoon, monialaisen yhteistyön ja konsultaation edellytykset ovat parhaat tukemaan lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia. Lasten ja nuorten tehokas ja inhimillinen hoito ja tuki tarkoittaa, että mielenterveyspalvelut on vietävä lasten, nuorten ja heidän perheidensä arkeen – kotiin, kouluun ja oppilaitokseen. Psykososiaalisen opiskeluhoitoon siirto sote-maakuntiin heikentää huomattavasti opiskeluhoitoon toimintamahdollisuuksia ja näin lasten ja nuorten saamaa apua kaikissa niissä kunnissa ja oppilaitoksissa, joissa toiminta on vakiintunut osa sivistystoimen, oppilaitoksen ja yhteisöjen arkea. Oppilas- ja opiskeluhoitoon koulupsykologit ja -kuraattorit tarvitaan kouluun ja oppilaitokseen lähelle oppilaita, opiskelijoita ja opettajia. Oppilashuollon työntekijä huomioi kaikki näkökulmat ja tasot samanaikaisesti: yksilön hoito, kontakti perheeseen, tuki koulussa, opettajien konsultointi ja kouluyhteisön toiminta. Oppilas- ja opiskeluhoitoon

koulupsykologit ja -kuraattorit ovat nyt pääosin sivistystoimen henkilöstöä ja kiinteä osa kouluyhteisöä, ja juuri tämä kouluyhteisöön kuuluminen mahdollistaa oppilaiden tukemisen välillisesti esimerkiksi opettajia tukien. Tätä toimivaa mallia ei pidä muuttaa. Laadukas edistävä ja ehkäisevä yhteisöllinen työ edellyttää toimintaympäristön tuntemista. Siirrolla heikennettäisiin lasten ja nuorten perustason mielenterveystyötä. Opiskeluhoitotyö tukee osaltaan kodin ja koulun yhteistyötä, ja opiskeluhoitotyössä keskeistä on tiivis yhteistyö vanhempien ja kotien kanssa. Koulu on luonteva arjen keskus perheille ja asuinalueella. Palveluiden ja työn siirtyminen sote-maakuntakeskeiseksi etäännyttää opiskeluhoillon koulun ja perheiden arjesta. Oppimisen tuen tarpeen arviointi ja järjestelyt edellyttävät tiivistä yhteistyötä ja ymmärrystä koulun käytännöistä. Sote-maakuntiin ei todennäköisesti ole saatavilla riittävästi tuntemusta päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten lasten ja nuorten arjesta tai siitä, mitä on ennaltaehkäisevä ja yksilökohtainen opiskeluhoito kussakin yksikössä ja paljonko sitä tarvitaan. Koulujen ja oppilaitosten arjessa läsnä oleminen auttaa työn suunnittelemisessa sekä kohdentamisessa. Opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut eivät saa muuttua maakunnasta tulevaksi päivystysluonteiseksi tai oppilaitoksissa vierailevaksi toiminnoksi. Mielenterveyttä ja oppimista edistävä ja ongelmia ehkäisevä työ olisi siirron vuoksi vaarassa muuttua pahimmillaan vain olemassa olevia ongelmia korjaavaksi vastaanottotyöksi. Kasvatvat lähetemäärät erikoissairaanhoidossa osoittavat, että yksilötukea tarvitsevien oppilaiden määrä on jatkuvassa kasvussa. Tätä ongelmaa ei ratkaista yksinomaan lisäämällä yksilötyön määrää vaan tukemalla myös oppilaitoksia ja kouluja laadukkaaseen yhteisölliseen hyvinvointityöhön sekä mielenterveystaitojen opettamiseen. Näiden yhteisöllisten ja mielenterveyttä tukevien toimintamallien jalkauttamisessa kouluilla läsnäoleva opiskeluhoitohenkilöstö on erittäin tärkeässä roolissa. Vaarana on, että siirto käytännössä tulee vähentämään opiskeluhoillon käytössä olevaa resurssia. Siirto maakuntiin voi jopa lisätä kuluja hallinnon ja byrokratian lisääntyessä. Mikäli siirrolla sote-maakuntiin tavoitellaan säästöjä siten, että opiskeluhoillon kuraattoreita ja psykologeja on tarkoitus käyttää sote-organisaation tarpeisiin, on syytä muistuttaa, että tälläkin hetkellä kuraattorien ja psykologien vakansseja puuttuu opiskeluhoillosta satoja. Tehostamisen varaa ei ole, vaan uusia työntekijöitä tarvitaan runsaasti lisää. Opiskeluhoillon siirto ei muuta sitä, että ruuhka-Suomen ulkopuolelle saattaa olla vaikea rekrytoida riittävästi korkeasti koulutettua työvoimaa ja että maantieteelliset etäisyydet ovat paikoin pitkiä, jolloin aikaa menee paljon siirtymisiin ja työ on suunniteltava erityisen huolellisesti. Opiskeluhoitotyö tapahtuu joka tapauksessa kouluilla ja oppilaitoksissa, ei sote-keskuksissa. Opiskeluhoito ja nuorisopsykiatrian palvelut, ovat olleet kovin ruuhkautuneita tai aliresursoituja jo pitkään. Aliresursointi on johtanut asiantuntijoiden saatavuuden krooniseen vaikeutumiseen. Peruskoulujen, muiden oppilaitosten ja korkeakoulujen oppilas- ja opiskelijahuollon sosiaalityön, terveydenhuollon, psykologisten ja muiden tukipalvelujen riittävä resursointi on turvattava koko maassa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [Sote-maakunnilla pitää olla mahdollisuuksia tehdä merkittävää hyvinvointia edistävää työtä. Hyvinvointia ja terveyttä edistävälle työlle pitää sote-maakunnissa olla resursseja. On riski, jos resurssit menevät pääasiassa korjaavaan työhön. On myös tärkeää, että hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävää työtä tehdään kaikkien ryhmien parissa. Sote-maakuntien vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on laajennettava lakiluonnoksessa esitetystä. Sote-maakunnat tulee velvoittaa suunnittelemaan alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet yhteistyössä alueen kuntien sekä muiden sote-maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden, yleishyödyllisten yhteisöjen ja yritysten kanssa. Lakiluonnoksen mukaan sote-maakunnan olisi myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen

toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Sote-maakunnille tulee luoda järjestöjen avustuksista vastaava avustusmekanismi, ja sote-maakunnissa tulee olla viranhaltija tai yksikkö, joka valmistelee järjestöavustukset. Riittävän vahvan sote-maakunnan ja järjestöjen yhteistyön turvaamiseksi sote-maakuntien rakenteista on säädettävä siten, että hyte-työn vastuutahojen joukossa on oltava yhteistyötoimielin, jossa ovat edustettuna hyte-työtä tekeviä järjestöjä. Lakiluonnoksen 7§ tulee järjestöjen toimintaedellytyksiä muuttaa sote-maakuntia velvoittavampaan suuntaan ja esitämme sanojen ”mahdollisuuksien mukaan” poistamista 7§ viimeisestä lauseesta. Paikalliset mielenterveys-, päihde- ja muut sosiaalialan yhdistykset toimivat julkisten toimijoiden kumppaneina ja edistävät monin tavoin hyvinvointia ja mielenterveyttä. Kansalaistoiminnan ja palvelutuotannon lisäksi järjestöjen ainutlaatuinen toimintamuoto on järjestölähtöinen auttamyö. Järjestölähtöinen auttamyö voi tarkoittaa esimerkiksi erilaisia mielenterveysyhdistysten kohtaamispaikkoja, päihderiippuvaisten ihmisten päiväkeskuksia, klubitaloja, etsivää työtä ja esim. anonyymejä palveluita, joihin voi hakeutua ilman lähetettä ja diagnoosia. Olennaista on, että järjestölähtöinen auttamyö on tyypillisesti erityisasiantuntemusta vaativaa työtä, joka ei ole käytännössä mahdollista julkisen vallan toteutettavaksi ja joka ei ole markkinaehtoisille toimijoille kiinnostavaa. Järjestölähtöistä auttamyötä ei voi toteuttaa pelkin vapaaehtoisvoimin, vaan toiminnot edellyttävät ammatillista osaamista, toisaalta ne vaativat erityisryhmien tuntemusta, niissä on usein mukana vapaaehtoispanosta eikä niitä voi kilpailuttaa markkinoilla. Järjestölähtöinen auttamyö sijoittuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja ehkäisevän toiminnan välimaastoon sekä on usein kustannustehokas tapa lisätä ihmisten hyvinvointia, mielenterveyttä ja toimintakykyä. Uudistuksen rahoituksessa on huomioitava, että ihmisillä on jatkossakin mahdollisuus osallistua näihin usein pitkäjänteistä rinnallakulkijuutta sekä esimerkiksi omaisten tukea tarjoaviin toimintoihin ja järjestöillä on jatkossakin mahdollisuudet tuottaa niitä.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismääräysten toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

-

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

-

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

-

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

-

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä.

Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus

lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtiosuuskaiteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemysenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Sinisalo Turkka
Mielenterveyspooli